

מולין יקדין ויהודשים נפלאים מלוט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

העצה לקידוש הגשמיות - קיום מצוות ה' במעשים גשמיים

מִלְתָּא דְפִלְיָא

ה' יתברך שומע תפילת כל פה - אף מיהודי הפשוט ביותר

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאִמְרוֹ (ג, כג).

לא יאמר האדם עתה אין לי מוח הראוי לתפילה ולכן לא אתפלל עכשיו רק כשאפנה אתפלל כראוי וכנכון, אלא תמיד בכל עת ובכל שעה אפשר לכל איש ישראל להתפלל אל הקדוש ברוך הוא, כמו שפירש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ בעל זרע קודש ע"ה (ואתחנן ד"ה ואתחנן ה'): 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', שלא אמר באיזה עת דיבר שעליה אמר 'בעת ההיא', ללמדנו שבכל עת ועת יתפלל האדם לפי העת ההיא שנמצא עומד בה, יהיה העת איזה עת שרק יהיה.

לא להמתין להתעוררות העליון ורוח ממרום

כענין זה מובא בשם המגיד מקונוץ ע"ה (ראה באר משה ויחי ד"ה נפתלי) לבאר הפסוק (קהלת יא ד) 'שֹׁמֵר רוּחוֹ לֹא יִזְרַע, וְרֹאֶה בְּעֵינָיו לֹא יִקְצֹר, כְּלוֹמַר מִי שְׁשׁוֹמֵר וּמַחֲכָה עַד שִׁיעֶרָה עֲלָיו רוּחַ מִמְרוֹם וְהַתְּעוֹרְרוֹת הָעֲלִיּוֹן לְהִתְפַּלֵּל וּלְעַבְדוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ, אִישׁ כֹּזֶה לֹא יִזְרַע זְרִיעָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם לְעוֹלָם, וְאִילוֹ 'רֹאֶה בְּעֵינָיו' הֵינּוּ מִי שְׂרֹאֶה לְהִתְפַּלֵּל וּלְעַבְדוֹ אֶת הַשֵּׁם אֲף כִּשְׁהוּא נִמְצָא בַּעֲבוֹת וְכֵאלִילוֹ עַבְדוֹ הָעֵנָן סָךְ בַּעֲדוֹ שְׁאִין מוֹחוֹ בְּהִיר כָּל כָּךְ, וְאִף עַל פִּי כֵן מִתְחַזֵּק וְעוֹבֵד עַבְדוֹתוֹ, 'לֹא יִקְצֹר', זֶה הָאִישׁ לֹא יִקְצֹר לְעוֹלָם בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא.

דוקא מתוך חשכת הגלות אפשר להתקרב הרבה

ולא זו בלבד אלא יותר מזה דקדק בתפארת שלמה (עקב ד"ה או יאמר והיה עקב ה-ב') מסמיכות הפסוקים שם (ד כז-כט), וכתב דברי חיזוק ללב נשבר בחשכת הגלות האחרון, כשבעוונותינו הרבים גברה החשכות ועול הגלות וכשל כח הסבל מרוב הצרות וטרדות הזמן, והסטרטא אחרא רודף כל היום באין מנוס, אמנם נכון לכל אדם להבין ולדעת כי דוקא בגלל זה הזמן גרמא שאפילו מעט ההערה לקדושה פועל יותר ויותר לדחות הרבה מהסטרטא אחרא, ומעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ויקר מאד ומקובל לפני ה' יתברך כל בחינת התעוררות לעבודת ה' לתורה ולתפילה אף שאינו כראוי ובכוונה הגדולה כמו בדורות הראשונים, בכל זאת המעט מהעבודות הוא חשוב לפני הקב"ה כמו הרבה בימים שלפנינו.

ועל זה אמר הכתוב 'והפיץ ה' אתכם בעמים' באורך הגלות, ואחר כך 'ובקשתם משם את ה' אלקיך', אם משם מתוך הגלות המר תבקש את ה' אלקיך, אפילו בקשה קטנה בלב, בכל זאת אחר כך יתקיים בך 'ומצאת' דהיינו דבר חדש שלא חשב עליו, מבקשה המועטת שלך אחר כך תמצא יותר ויותר 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' עכ"ד.

כך הוא ממש בבחינת נפש, שאין איש מבני ישראל שאינו מסוגל להתפלל ולעבוד את השם יתברך, ובכל מדרגה שהוא הקב"ה שומע בקשותיו, כמו שאומרים בתפילת שמונה עשרה 'כי אתה שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים', שאף אם התפילה היתה בבחינת 'פה', דהיינו מן השפה ולחוץ ובלי כוונה, אף על פי כן הוא יתברך שומע ומקבל צעקתו.

רֹאֵה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים וְגו' (ד, ה).

העצה לבוא למדרגה של לקדש כל מעשיו הגשמיים, היא בכוח המצוות הנעשות בעניני גשמיות, כי המצוות שכל עיקרם רוחניות כתורה ותפילה אין בכך חידוש שיקיים אותם האדם לשם ה', אבל המצוות הנעשות בגשמיות כאכילת מצוה וכדומה, הרי היצר מתאווה להנות בהנאה גשמית ממעשה המצוה, וזו עיקר עבודת האדם לכפות את יצרו לקיים את רצון בוראו ללא הנאה גשמית, שלא יעלה בליבו שום הנאת הגוף כי אם לקיים מצות הבורא, ובעבודה זו יזכה לזכך את חומרות הגוף ולהטותו אל הקדושה.

ואלו הם הדברים שכתב המהר"ל מפראג ע"ה (תפארת ישראל פ"ט): כי הנשמה היא מלמעלה, והיא אלקית נבדלת. וכאשר האדם עושה המצוה, שהיא מעשה השכלי, הנה מתקרב בזה אל המעלה הנבדלת, ומצרף נפשו מן הטבע החומרית, הן גופו הן נפשו. כי המעשה של המצוה הוא מעשה אלקי שעושה על ידי גופו.

בכך פירש בתפארת שלמה (ואתחנן ד"ה ראה) את הפסוק (דברים ד ה) 'ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים וגו' לעשות כן בקרב הארץ', שמשם רבינו לימד את בני ישראל לקיים את המצוות בעניני הארציות, שגם בהם תהיה כל כוונתנו לשם ה' ולא להנאה חומרית, אבל אומות העולם אינם מסוגלים להבין איך יתכן לעסוק בגשמיות לשם שמים, ועל זה נאמר (שם פסוק ו) 'כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, שיראו האומות מעלת ישראל שמתגברים על ההנאות החומריות כדי לעבוד בהם את ה'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לשון 'בקשה' ו'מציאה' לרמז ליראת ה' וללימוד התורה

יראת ה' היא חכמה' שכן בלשון יווני קורין לאחת 'הן', כי רק דבר אחד מבקש הקב"ה מהאדם והוא יראת שמים], כפי שלגבי ביקוש הכסף על האדם לטרוח בכוחות עצמו ולחזור אחריו בכל מקום שיהיה, כן ביראת השם על האדם לעמול כדי להשיגה ואם אינו משיגה בקלות עליו ללמוד דברי מוסר ויראה או לשמוע לבעלי המוסר עד שתכנס יראה בלבבו, ולכן נאמר ביראת השם 'אז תבין' כיון שיש להתבונן ולעשות כל מאמץ להשיגה ואינה כמציאה הקיימת עבורו מקודם, אך 'דעת אלוקים תמצא' - תורת השם שהיא דעת אלוקים היא כ'מציאה' כלפי האדם היות ולכל אחד יש את חלקו בתורה אותו יעדו לו משמים משורש נשמתו ועל האדם רק מוטלת העבודה לתור אחר חלקו ולמצאו כאבידה שהיא שלו ומחפש אחריה.

כך פירש הגר"א את מאמר חז"ל (מגילה ו:)'אם יאמר לך אדם יגעת ולא מצאתי אל תאמין', כי לכל יהודי יש את חלקו בתורה אותו קיבל במעמד הר סיני, ועל האדם רק להתייגע כדי למצאו היות וחלקו כבר מוכן לו והוא כ'מציאה' שעל האדם להשיגה לאחר שכבר היתה בעולם רק שנאבדה ממנו, ולכן אנו מבקשים בתפילה 'ותן חלקינו בתורתך'.

בדרך זו נראה לבאר את הכתוב 'ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' (דברים ד כט), בפסוק זה מצאנו הן לשון 'בקשה' והן לשון 'מציאה' שהם כנגד היראה המוטלת על האדם לבקשה עד ששיגה וכנגד חלקו של האדם בתורה אשר על האדם למצאה, ובא הכתוב לומר שרק כאשר באים היראה והחכמה יחד רק אז הדרישה היא בשלימות כנאמר 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך', כי לימוד התורה בלא היראה שקדמה לה אינה חשובה לכלום כמאמר חז"ל (אבות ג ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת'.

הבנים שהשאיר להם אביהם מטמון בין עצי היער לא ניכר בהם אותות יאוש, ואילו האיש התר אחר פרנסתו פעמים שמתייאש במהרה אחר ימים מספר ופונה לחפש אפיק פרנסה חדש?

והתשובה ברורה. בשונה מהאיש המבקש פרנסה בחוסר ידע היכן מקור פרנסתו המוכן לו מן השמים, הבנים הללו יודעים בוודאות שכאן - בין עצי היער - טמון בוודאות אוצר שהשאיר להם אביהם, וא"כ וכי יעלה על הדעת להתייאש מאוצר ודאי?!

עפ"י משלים אלו והחילוק הנהיר שביניהם הביא מרן **החפץ חיים זלה"ה** בספרו שם עולם (פרק יג), לבאר את הכתובים במשלי (ב, ד ה) 'אם תִּבְקֹשֶׁנָּה כִּסֶּף וְכַמְטוֹנִים תִּחְפְּשֶׁנָּה, אֲזַי תִּבְיִן יִרְאָת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא', לגבי הכסף נאמר הלשון 'ביקוש' ולגבי המטמונים לשון 'חיפוש', היות ובכסף דרך האדם לבקש אחריו בכל מקום שיתכן להשיגו ולפעמים מבקש במקום אחד ואינו מוצא ופונה לבקשו במקום אחר, אך במטמון שהוא דבר הקיים בודאות במקום מסוים רק שאינו ידוע היכן הוא טמון בדיוק - בו שייך הלשון חיפוש, וכדרך שמחפשים אחר אבידה למצאה שבודאי היא קיימת רק יש לעשות מאמץ להשיגה.

כנגד שתי בחינות אלו סיים הכתוב 'אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא', יראת השם היא דבר שעל האדם להשיגו בכוחות עצמו ואינו כמטמון המוכן עבורו על ידי אחר וכמאמר חז"ל (ברכות לג:)'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' [במהרש"א (שבת לא:)'פי' ע"פ דברים אלו את מאמר חז"ל 'אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של ירא"ש בלבד', ופירושו שאין בקשה להקב"ה מן אדם בעוה"ז אלא ירא"ש בלבד, כי כל המתרחש נגזר רק ממנו יתברך אך יראת שמים הוא עבודתו ובחירתו של האדם כנאמר (דברים יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה', וכפי שמביאה הגמ' את הנאמר באיוב (כח כח) 'הן

וּבִקְשֶׁתֶם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹקֵיךָ וּמִצָּאתָ כִּי תִדְרֹשְׁנוּ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ (ד, כט).

נתאר לעצמינו אב שנפטר בשיבת ימים וקודם פטירתו מן העולם קורא הוא לבניו ומגולל בפניהם סיפור מעניין: "עשיר גדול הייתי לפני עשרות בשנים ובאותה תקופה מלחמה נוראית פרצה במחוזותינו, גדודי האויב כבשו עיירה אחר עיירה ופשטו על בתי תושבי האזור ושללו מכל הבא ליד. אני שהחזקתי בביתי אוצרות כסף וזהב לרוב חששתי שמא יפלו כל מעשי ידי לידי האויב האכזר וכשנתקרבו השודדים לביתי נטלתי את כל אוצרותי והשלכתיים לתוך עשרה שקים גדולי מימדים, רצתי בזריזות לעבר חורשת העצים הפרושה ע"ג ההר שמצפון לעיירה והטמנתי את הכל בעשרה בורות שחפרתי בין העצים. מני אז לא עלה בידי לחפש אחר השקים ולכן בני כדאי מאד שתלכו נא יחד אל חורשת העצים, חיפרו במקום וחפשו אחר האוצרות אותם תחלקו ביניכם בשווה ובזה ירווח לכם כל ימיכם ותשרה הברכה בביתכם".

מיותר לציין שלאחר פטירת האב חשו הבנים לחפש אחר המטמון המחכה להם בין העצים שבהר הצפוני לעיירה ולא נחו עד שהפכו כל פיסת אדמה במטרה להגיע אל האוצר. כעת נמחיש לעצמינו מה יקרה כאשר לאחר מספר ימים בהם מחפשים הבנים אחר האוצר ובידם אין קצה חוט למקום הימצאותו, האם יתכן שיתייאשו הבנים מלחפש עוד אחר האוצר?! - בודאי שלא! הרי יודעים הם בוודאות שבהר טמון אוצר, הרי כך אמר להם אביהם ובזה תלוי כל עתידם.

בשונה מכך, פעמים רבות אנו רואים אנשים התרים אחר פרנסתם ומפליגים למקום רחוק כדי להביא לביתם פת לחם, אך לאחר תקופה לא ארוכה שבים הם לביתם ביאוש ובחוסר כל ותרים אחר מקור פרנסה אחר. וכאן נזעקת השאלה מדוע אצל

בכל עת ובכל שעה שומע השי"ת את תפילת בניו להושיעם ולקרבם אליו באהבה רבה

וידרשו חז"ל (ברכות כו:): שהתפלל שם היות ו'אין פגיעה אלא תפילה', אך על המילה 'במקום' יש לעמוד מה בא לומר כי לא פירש באיזה מקום וכבר עמדו בזה המפרשים (ראה רש"י, אוה"ח, כלי יקר ועוד), ואמנם גם ע"ז דרשו חז"ל (ב"ר פס"ח) את שדרשו אך לענינינו נאמר שבדוקא לא אמר באיזה מקום פגע ובא בזה לומר לדורות שמכל מקום ומקום שפגע בו האדם, מכל מצב רוחני שנפשו של האדם עומדת בו, יוכל לשאת עיניו למרום להתפלל ולחפש קרבת אלוקים ואהבתו כי לא ידח ממנו נדח. וכעין זה אמרו חז"ל (ברכות ו:): 'כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו' ולא אמרו מקום מסוים שרק הוא ראוי לתפילה, אלא כל מקום ומקום שעומד בו האדם ראוי הוא לקבוע בו תפילה ואלקי אברהם יהיה בעזרו לקרבו ולשמוע תפילתו. ובדרך זו נראה לבאר הפסוק שאמר השי"ת למשה רבנו ע"ה 'הנה מקום איתי ונצבת על הצור והיה בעבור כבודי וכו' וראית את אחורי' (שמות לג כא-כג), שלכאורה היה די לומר 'ונצבת על הצור' ומדוע אמר גם 'הנה מקום איתי' שמשמע מקום סתמי ולא מוגדר, אלא שבדוקא אמר כן לרמז שמכל מקום ניתן לראות את השי"ת ולהשיג קרבתו ואהבתו.

עפ"י זה יש לפרש הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' (דברים ג כג), שלכאורה 'בעת ההיא' מיותר שהרי כבר דיבר מקודם על העת בה התחנן בתפילתו, אלא שבא לומר ש'בעת ההיא' - היינו בעת שבה האדם עומד ובכל בחינה שנפשו של אדם נמצאת בה יוכל להתחנן אל השי"ת ולבקש ולדרוש פניו. וכעין הכתוב אצל ישמעאל 'כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם' (בראשית כא יז), כי התפילה נשמעת ומתקבלת אצל כל אדם ממקום שהוא שם, ובכל עת ובכל שעה שומע השי"ת את תפילת בניו להושיעם ולקרבם אליו באהבה רבה.

והמציאה היא הרבה יותר ממה שעמל בה האדם, וכמציאה שמוצא אדם ברחוב שזוכה לה בלא עמל ויגיעה רק בסייעתא דשמיא. וכן הוא בפסוק זה 'ובקשתם' - האדם מבקש ודורש את השי"ת ועמל בדבר, וזוכה הרבה יותר מכפום שיעורא דיליה, וכפי שכתוב 'ומצאת' - כמציאה שמשגיח ללא מאמץ ויגיעה.

עוד יש לעמוד על הלשון שאמר בתחילה 'ובקשתם' ולבסוף 'כי תדרשנו', וכי מה חילוק יש בין בקשה לדרישה? ונראה לבאר שההבדל בין בקשה לדרישה היא שהמבקש הוא המצפה לקבל מתנת חנם שאינה מגיעה לו בדין, ודרישה היא הטוען בדבר שהוא שלו לקבלו, וכפי שנאמר באבידה 'והיה עמך עד דרוש אחיך אותך' (דברים כב ב) שההוא שהחפץ בבעלותו דורש לקבל את החפץ בדין, ובזה יובן הלשון 'ובקשתם' שבאם מחזר האדם אחר קרבת השי"ת ומצפה שיאיר לו השי"ת את פניו ויקבלו מתוך תחושה שאינו ראוי לכך עפ"י מעשיו, סופו הוא 'ומצאת' - שאכן יזכה לקרבתו יתברך ומאז יהיה תמיד בדביקות ויוסיף באהבתו יתברך עוד ועוד מתוך תחושה ושייכות לדבר עד 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' שידרוש להתמיד ולזכות בדבר כטוען בחפץ שהוא שלו.

עוד יש לדייק הלשון 'משם' מה בא לומר, ונראה לבאר שרמז גדול אמר לנו בזה שמכל מקום ומקום בו נמצא האדם, הן במובן הפיזי והן במובן הנפשי והרוחני, יוכל האדם לבקש את בוראו ולחפש קרבתו יתברך, כי השי"ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין מקום בעולם בו יוכל אדם לומר אל ליבו כי רחוק הוא מהשי"ת ואבדה תקותו ח"ו, אלא 'ובקשתם משם' - ממקום ששם הינך עומד ומצפה לקרבת אלוקים.

אצל יעקב אבינו ע"ה בלכתו לחן נאמר 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש'

ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך (ד, כט).

הלשון 'כי תדרשנו' המובא בפסוק נראה לכאורה מיותר, שהרי כבר אמר בתחילה 'ובקשתם' ומה צורך יש להזכיר שוב 'כי תדרשנו', וכי אינו כפל לשון?

הסבר נפלא מצאנו לכך בפנים יפות (ואתחנן ד"ה ובקשתם) שם ביאר שהפסוק מדבר בענין הבקשה מה' לזכות לתפילה ראויה, וכפי שמבקש המתפלל לפני תפילת העמידה 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' (תהלים נא יז), כי יש לאדם לבקש מהשי"ת שתהיה התפילה שגורה בפיו ויהיה ליבו מוכן לגשת לפניו יתברך וכך תקובל תפילתו, וכן כאן תחילת הבקשה מאת השי"ת היא ע"ז עצמו שיוכל להתפלל לפניו וע"ז נאמר 'ומצאת' שנענים לו בזה שיהיה לו היכולת להתפלל ואז בודאי תקובל תפילתו ויתמלא מבוקשו כי אז יתפלל כראוי וידרשנו בכל לבבו ונפשו.

ובמקום אחר (שם ד"ה ואתחנן) כתב שזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה 'אני קראתיך כי תענני א-ל הט אונך לי שמע אמרתי' (תהלים יז ו), כיון שזה עצמו מה ש'אני קראתיך' הוא בעזרתך 'כי תענני א-ל' שאוכל להתפלל לפניך על כן 'הט אונך לי שמע אמרתי'. וכן מבואר הפסוק 'והיה טרם יקראו ואני אענה' (ישעיה סה כד), שצריך מענה מיוחד מן השמים שתהיה התפילה שגורה בפה טרם קוראים אל השי"ת ומדברים בתפילה.

עוד עמדו המפרשים לבאר בפסוק זה מדוע החל לדבר בלשון רבים 'ובקשתם' וסיים בלשון יחיד 'ומצאת'? ונאמרו בזה כמה הסברים, ובאורח הק' תירץ בפשטות שלא דיבר הכתוב אלא בהווה, כיון שרבים הם המבקשים את השי"ת, אך בפועל זוכים לזה רק יחידי סגולה, כי כדי למצוא את השי"ת בימי הגלות צריך התעצמות גדול ולאו כל אדם זוכה.

את הלשון 'ומצאת' נראה לבאר עפ"י מה שפי' בספה"ק מאמר חז"ל (מגילה ו:): 'יגעת ומצאת תאמין', שאין שיעור המציאה כפי היגיעה רק היגיעה לחוד